

Ed.

240. Nefndarátt

um frumvarp til siglingalaga.

Með þingsályktunartillögu, er Nd. Alþingis samþykki 1909 var skorað á landsstjórnina »að semja og leggja fyrir næsta þing frumvarp til laga um sjómensku á íslenskum þilskipum, er stunda fiskiveiðar eða flutninga með ströndum fram«.

Nefnd sú, er bar upp þessa tillögu, færði sem ástæðu fyrir henni, að almenn umkvörtun ætti sjer stað um það, hve löggjöf vorri um þessi atriði væri ábótavant, og áleit að ekki mætti dragast að ráða bót á slikum vandkvæðum, — einkum að því er snerti sambandið milli háseta og útgerðarmanna.

Lög þau frá ²²/₃ 1890, sem nefnd eru Farmannalög, eiga eins og nafnið bendir til, einkum við um farmenn og farmensku — svo langt sem þau ná — og geta því eigi átt við um fiskiveiðar í ýmsum atriðum, svo ólíkir sem þeir tveir atvinnuvegir eru.

En í stað þess að setja nokkur sjerstök lagaákvæði um sjómensku við fiskiveiðar, lagði stjórnin út á íslensku hin dōnsku siglingalög frá ⁴/₄ 1892, og lagði þau fyrir þingið 1911. Á því þingi var sett nefnd í málið í Nd., er útvegaði sjer strax lögfræðislega aðstoð til athugunar frumvarpinu. Það var Jón Kristjánsson prófessor, sem tók það þá til rækilegrar athugunar, og benti á, að

gera þyrfti á því margar og mikilvægar breytingar í ýmsum greinum, einkum að því er snerti samræmi við gildandi ísl. lög, og að betur yrði að sjá fyrir því að frumvarpið fullnægði fiskiveiðunum en gert væri ráð fyrir, enda hefði það verið tilgangur þingsályktunartillögunnar, sem fyr er getið.

Þingnefndin vísaði þá frumvarpinu aftur til stjórnarinnar með rökstuddri dagskrá, þess efnis, að málið yrði athugað og undirbúið á ný, og að »sá undirbúningur tæki sem mest tillit til framkominna óska um sjerstök ákvæði, er átt geti við það fyrirkomulag, sem nú er á fiskiveiðunum hjer við land« og legði síðan frumvarpið aftur fyrir næsta þing.

Þetta hefir nú stjórnin gert, með því að leggja frumvarpið aftur fyrir þetta þing í endurbættri útgáfu. Frumvarpinu fylgir nú ítarlegt álitsskjal, samið af Jóni Kristjánssyni prófessor, sem á ný fjekk frumv. til athugunar. Hefir hann, eins og áður er tekið fram, gert margar og mikilvægar breytingar á frumvarpinu og samið rækilegar ástæður fyrir þeim öllum, jafnframt því sem hann hefir samið skýringar við alt frumvarpið í heild sinni.

Í frumvarpinu, eins og það nú liggur fyrir, er tekið nokkuð tillit til innanlandssiglinganna (fiskiveiðanna), enda hafði Útgerðarmannafjel. í Reykjavík verið gefinn kostur á því að benda á helstu atriðin, sem setja þyrfti lög um í þessu efni. En ekki verður því samt neitað, að æskilegra hefði verið, að frumvarpið hefði fengið nokkuð betri undirbúning að þessu leyti. Slikur undirbúningur þyrfti þá að vera gerður með aðstoð þeirra manna, sem kunnugir eru fiskiveiða-útgærd og fagþekkingu hafa sem sjómenn.

Er bent á þetta í því skyni, að stjórnin athugi frumvarpið á ný til næsta þings, ef tími eigi vinnst til að ljúka við málið á þessu þingi.

Ýmsir menn halda því fram, að þar sem hinn innlendi skipastóll sje nálega allur í þjónustu fiskiveiðanna, en að eins örfá skip í förum milli landa, þá beri ekki brýna nauðsyn til þess að lögleiða slik siglingalög, sem hjer er gert ráð fyrir, en við nánari athugun verður maður þó að játa, að þó þessi floti sje litill nú, á hann vonandi fyrir sjer að vaxa, og bagalegt er, hversu litill sem hann er, að hafa ekki svipaðar reglur um alt það, sem að sjómensku lýtur hjer, eins og í nágrannalöndunum. Löggjóf vor um þessi efni er ærið sundurleit og á eftir tím-
anum, öll í smábrotum með stóreyðum á milli, og nægir í því sambandi að minna á Farmannalögin, sem eru nokkrir kaflar úr hinum eldri dönsku siglingalögum. Oss vantar þannig ýms mjög áriðandi ákvæði um þýðingarmikil atriði, sem ætið geta valdið stór-baga og tafið fyrir eðlilegri framþróun siglinga og farmensku.

Vjer álitum að úr þessu sje fyllilega bætt með frumv. því, er hjer liggur fyrir; því hvað þetta frumvarp sjerstaklega snertir, sem *siglingalög*, þá fær nefndin ekki betur sjeð, en að það hafi fengið sæmilega góðan undirbúning hjá stjórninni, með því að það hefir verið sett í fult samræmi við gildandi íslensk lög og venjur.

Nokkrar efnisbreytingar leggur nefndin til að gerðar verði á frumv. og margar orðabreytingar. Málið á frumv. er allvíða stirt, og óviðfeldið orðalag. Breytingartillögur nefndarinnar um þessi atriði verða því margar. Efnisbreytingar eru ekki mjög margar. Skal hjer minst á þær af þeim er mestu máli skifta.

Við 1. gr.

Í grein þessari er svo ákveðið, að þau skip geti talist íslensk, sem að

tveim þriðju hlutum sju eign innborinna manna, sem ekki eru þegnar annars konungs. Nefndin ltur svo á, að hjerlendur ríkisborgari geti verið þegn annars konungs; t. d. Íslendingur sem dvelur 1 eða 2 ár í Noregi mundi verða talinn norskur þegn, án þess þó að hafa öðlast ríkisborgararjettindi þar, hann yrði eftir sem áður hjerlendur ríkisborgari, og ætti þar af leiðandi að vera heimilt að njóta góðs af þeim rjettindum, sem lög þessi eiga að veita. Gengur breytingartillagan því einungis út á það, að áskilja, að eigendur $\frac{2}{3}$ í skipi sju ekki erlendir ríkisborgarar, og er þá þar með ekki erlendum þegnum vanheimiluð þessi rjettindi, ef þeir eru danskir ríkisborgarar.

Við 2. gr.

Af því að lög um skrásetning skipa mæla greinilega fyrir um alt það, er þessi 2. grein minnst á, virðist óþarfi að endurtaka það hjer, en nægilegt að vísa að eins til áminstra laga í þessu efni.

Við 4. gr.

Grein þessi er að eins orðuð um, án þess efni hennar sje raskað; getur valdið misskilningi eins og hún er orðuð í frumvarpinu.

Við 19. gr.

Breytingartillagan lýtur að því að tryggja rjett minni hluta í sameign í skipi, þar sem svo kann að standa á, að hann sje ofurliði borinn af meiri hluta (þ: manni er á meira en helming), og sem notar sjer stöðu sína of mjög til eigin hagsmuna, án þess að líta á sameiginlega hagsmuni útgerðarinnar.

Við 27. gr.

Breytingartillaga þessi er afleiðing þeirra, er síðast var minst á.

Við 29. gr.

Breytingartillagan er ákvæði úr hinu eldra frumvarpi, og sjer nefndin ekki ástæðu til að sleppa því,

Við 36. gr.

Sama er að segja um breytingartill. við þessa grein. Ákvæði þessu er haldið í erlendum siglingalögum, og álitum vjer, að án þess kynni greinin að verða misskilin þann veg, að ekki væri leyfilegt að bjarga fólki úr sjávarháská, sem vitanlega er þó ekki meining laganna.

Við 40. gr.

Frumvarpið gerir ráð fyrir »dagbók« og »leiðarbók«, án þess að gera skýra grein fyrir, hvar hvor þeirra eigi við. Úr þessu á breytingartill. að bæta ásamt breyt.till.

Við 42. gr.

Sem lýtur að sama efni.

Við 124. gr.

Hjer leggur nefndin til, að sett verði inn ákvæði eldra frumvarpsins um

biðdaga, og er það einnig í samræmi við Norðurlanda siglingalögin. Algengt er að í skipsleigusamningnum er ekki annað ákveðið en það, að biðdaga beri að telja samkv. siglingalögum, og er þá ákvæði um, hvernig telja skuli biðdaga, allveg ómissandi.

Við 231. gr.

Hjer leggur nefndin til, að feld verði úr greininni ákvæðin um hinn skilyrðislausu rjett bjargenda til hæfilegra daglauna og annan tilkostnað, þó hið bjargaða ekki hrökkvi til, og er það í samræmi við dönsku siglingalögin. Teljum vjer rjett bjargenda nægilega trygðan með ákvæðum greinarinnar, þó þessari siðustu málsgrein sje slept.

Við 232. gr.

Nefndin hyggur ótryggara sje að binda tímafrest þann, er greinin ákveður til að óska dómsúrskurðar um bjarglaun, við það, hvenær björgun er lokið heldur en við samninginn, er gerður var um björgunina; því það getur í mörgum tilfellum orðið ærið deiluefni, hvort björgun er lokið eður eigi. Eftir eldra frumvarpinu var þetta líka bundið við samningsdagsetning, og álitum vjer það betra en leggjum til að tíminn sje mánuði lengri.

Þá leggur nefndin til, að tekið verði upp aftur í frumvarpið lágmark sekta þeirra, sem ákveðnar eru í tólfta kapitula. Álitur nefndin þetta lágmark vera nauðsynlega leiðbeining fyrir dómara, þar sem enginn »praxis« er áður hjer á landi í þessu efni.

Breytingartillögur nefndarinnar eru prentaðar á sjerstöku þingskjali, nr. 227. Verður við framsögu málsins gerð nánari grein fyrir þeim, og leggur nefndin til að þær verði allar samþykta, eins og frumvarpið í heild sinni.

Efri deild Alþingis, 14. ágúst 1912.

Eiríkur Briem,
formaður.

Aug. Flygenring,
skrifari og framsögumaður.

Sigurður Stefánsson.

Jens Pálsson.

Sig. Eggerz.